

Araştırma sorusu: Orhan Pamuk'un 'Yeni Hayat' isimli yapıtında odak figürün değişim süreci nasıl ele alınmıştır?

Ders: Türkçe A, Category 1

Sözcük Sayısı: 3745

İÇİNDEKİLER:

I.	Giriş	3
II.	Odak Figürün Değişim Süreci	4
III.	Sonuç	17
IV.	Kaynakça	18

I. GİRİŞ

Şu ana kadar bilinen en karmaşık canlı insandır. Başka canlılarla kıyaslandığı zaman, kendisini ayıran önemli birtakım özelliklere sahiptir: Farkındalık ve merak. Sadece içgüdüleriyle hareket etmeyen, kendisini ve etrafını analiz edip bir tür bilinç kazanan insanın gelişmesindeki en önemli rol belki de insanın merakına aittir. Her düşünürün, her bilim insanının, her şairin, her mühendisin tetikleyicisi meraktır. Çevreye, dünyaya, doğaya ve hatta insanın kendisine duyulan merak. Merak duygusunun sağladığı yakıt kişiyi cevap bulmayı hedefleyen bir yolculuğa, bir arayışa çıkarır. Orhan Pamuk'un "Yeni Hayat" isimli romanında 22 yaşındaki Osman isimli odak figür de benzer bir arayışa çıkmıştır.

"Yeni Hayat" adında okuduğu bir kitap sonucunda, kendini kitapta anlatılan dünyada yaşamak için büyük bir arzu hissederken bulan Osman, bu dünyaya ulaşmak için bir arayışa girmiştir. Her arayış sürecinde olduğu gibi, Osman da bu süreç boyunca değişim göstermiştir çünkü her arayış aynı zamanda değişim demektir, aranan şeyin mevcut olandan farklı olduğu varsayımı ile hareket edilirse. Orhan Pamuk, değişim sürecini Osman figürü üzerinden anlatırken Osman'ın diğer figürlerle olan ilişkisine, memleket gerçeklerine ve odak figürün iddia ettiği üzere bütün hayatını değiştiren kitaba dikkat çekmiştir. Bunun sebebi sürecin genellikle bu etkenler tarafından şekillenmesi ve doğal olarak odak figürün de benzer bir değişim izlemesidir. Bunun yanı sıra değişim sürecini etkileyen içsel sebepler de bulunmaktadır. Osman'ın kişilik özellikleri ve aşk, içsel sebeplere örnek verilebilir. Tezin bu sebeplere uygun olacak şekilde konulara ayrılıp yazılması ise mantıksızdır. Bunun sebebi kitabın uzam ve zaman kavramlarını önemsizleştirerek yazılmış

olması, ve hatta öznenin kendisinin bile bağımsız olmasıdır. Yazar, odak figüre dönüşebilir, figürler başka figürlerin ağzından konuşabilir ve zamanda sıçramalar yapılabilir. Aynı zamanda kitap okuyucuya sürekli ana tema olabilecek unsurlar gösterip hiçbirini ana temaymışçasına işlememektedir. Osman'ın değişiminin işlenişi de kitabın başından sonuna kadar birbirine referans eden etkenler sayesinde sağlanır. Yeni Hayat'ın hem Orhan Pamuk'un romanının adı, hem odak figürü büyüleyen kitabın adı, hem de memleket gerçeklerini sembolize etmek amacıyla kullanılan karamelinin ismi olması, kitabın çok boyutlu olduğuna dair kanıt sağlamaktadır.

Bundan dolayı, tez, konulara ayrılmadan tek parça halinde yazılmıştır. Tez, kitabı okumuşçasına, kitabın olay örgüsü izlenerek fakat bütün önsemelerin incelenmesi ve önceden bahsedilen etkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesiyle yazılmıştır.

Aynı zamanda Orhan Pamuk her ne kadar doğrudan bir didaktik bir amaç gütmese de, süreç boyunca odak figürün kişiliğine ve ruh durumuna yaptığı detaylı analizlerle, isteyen okuyucuya, insan doğasına pencere aralayarak öğrenme fırsatı tanımıştır.

II. ODAK FIGÜRÜN DEĞİŞİM SÜRECİ

Odak figürün değişim sürecinin başlamasındaki en etkili etmen "Yeni Hayat" isimli kitap olmuştur. Osman'ın kitabı okuyama başladığı an, kaçınılmaz bir değişim ve arayış sürecinin ilk saniyelerine tekabül etmektedir. "*Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti.*" (Pamuk, 1) Lakin kitabın kendisi değişime sebep açan etken değildir. Kitap değişime sebep olacak eylemlere zemin hazırlamıştır. Tabiri caizse etliye sütlüye bulaşmayan bir üniversite öğrencisinin, kendisinin de söylediği gibi hayatını tepetaklak edip inanılmaz boyutta bir değişim sürecini tetiklemiştir kitap. Kitap, her şeyden önce, Osman figürünün yabancılaşma sürecini başlatmıştır, ki bu yabancılaşma süreci aidiyet hissiyatını hedefleyen bir arayışı tetiklemiştir. Değişim, bu

arayışa paralel olarak gerçekleşmiştir. Osman, okuduğu kitap sonucunda, başkalarının bilmediği, normal insanların bulunduğu dünyadan farklı bir dünyada apayrı bir hayat görmüştür. Bu deneyim sonucunda önceki hayatından kopmaya başlamıştır. "*Çocukluğumun çınar ve kavak ağaçları ilk bakışta aynı çınar ve kavak ağaçlarıydılar, ama onlara beni bağlayan anıların ve çağrışımların gücü kaybolup gitmişti.*" (Pamuk, 12) Osman, gördüğü "yeni hayat" yüzünden eski hayatından kopup yalnızlık içerisinde bulmuştur kendini. Kimsenin onu anlayamadığı, gördüklerini göremediği bir dünyada yaşamının sebep olduğu yalnızlık ve bu yalnızlığın beraberinde getirdiği ağır keder, odak figürü kendisini anlayabilecek, yani kendisine benzer insanları aramaya itmiştir. Bu insanları ararkenki en önemli ve hatta tek kriteri kitabı okuyup okumamış olmalarıdır. Yani, kitabın gösterdiği "yeni hayat" ve beraberinde getirdiği yalnızlık Osman'ı kitabı okumuş kişileri aramaya itmiştir ve bu arayış sonucunda hayatını tamamen değiştirecek kişilerle tanışmıştır: Canan ve Mehmet.

Osman, Canan'a ilk görüşte aşık olmuştur. Bu sayede kitabın aslında Osman'ı arayışa çıkarmaktan daha fazlasını yaptığı anlaşılır. Osman'ın aşık olmasını sağlamıştır kitap. Ve bunu sadece tanışmalarını sağlayarak değil, aynı zamanda Osman'ın hayatının değiştiğine inanmasını sağlayarak yapmıştır. 22 yaşlarındaki bir erkeğin güzel bir kızı görmesi halinde, hislerini aşkla karıştırması çok normaldir. Lakin, Osman'ın sırlıklam aşık olmuş olmasının, öyle sanmış olmasının, nedeni okuduğu kitaptır. Hayatının çoktan değiştiğine inanan Osman için aslında bu gerçekliği teyit etme görevi görmüştür aşk. "*Ertesi gün aşık oldum. Aşk, kitaptan yüzüme fıskıran ışık kadar sarsıcıydı ve hayatımın çoktan yoldan çıkmış olduğunu bana bütün ağırlığıyla kanıtladı.*" (Pamuk, 17) Bu aşkın sebep olacağı karışık aşk üçgeni tahmin edilebilir olsa bile, odak figürün sürüklenmesine sebep olacak rüzgar beklenmedik bir şekilde gerçekleşmiştir. Osman, Canan'a aşık olmasından sonra, hala şok halindeyken, Mehmet ve Canan'ın tartıştığını

görür uzaktan. Tartışma sonucunda ayrılıp iki ayrı yönde yollarına devam etmekte olan Canan ve Mehmet'in yürüyüşü aniden poşetinden bir silah çıkarıp Mehmet'i vuran adam yüzünden bölünür. Bu sırada uzaklaşmış olan Canan'ın silah sesini duymaması üzerine Osman hemen olay yerine varır. Etraftaki insanları sorgulaması hiçbir sonuca ulaşmaz ve sonraki gün okula geldiğinde ne Mehmet'i ne de, subjektif olarak daha önemlisi, Canan'ı bulabilir. İcini açabileceği insanları ve aşık olduğu insanı kaybetmesinin üzerine çaresiz bir arayış sürecini başlatır.

"Derslere hiç girmiyordum artık. Çoğu zaman nerede hangi ders olduğuna hiç mi hiç aldirmeden koridorlarda kendi ruhundan kaçan biri gibi geziniyor, ... Canan'ın olmadığını her görüşümde karnuma giren derin bir ağrıya acı çekiyordum." (Pamuk, 34)

Osman'ın bu kayba karşı verdiği tepki, değişim sürecinin başında ne kadar aciz ve zayıf bir insan olduğunu anlatmaktadır. Aynı zamanda sorun hakkında net ve kesin kararlar alabilecek iradede yoksun olması sebebiyle içgüdüsel savunma mekanizmasıyla kendini kandırdığı da görülmektedir. *"Üst kata çıkan basamakların sayısı tek ise Canan üst kattadır ... Vapurdan ilk atlayan ben olursam bugün gelecek."* (Pamuk, 35) Bu çaresiz arayış sürecinden sonra, sonunda, odak figür zayıflıklarını alt ederek harekete geçme kararı almıştır. *"Bir yerde değil, sanki her yerde olmalıydım. Odam bir yerdi, her yer değildi!... Artık yazının beni götüreceği yerlere gidecektim. Canan da, yeni hayat da orada olmalıydı."* (Pamuk, 37) Odak figürün belki de hayatında önceden yapmadığı büyüklükte bir değişim ve bu adımı atabilmenin getirdiği tatmin ve özgüven duygusu ile odak figürün kendisi de mutlu olmuştur, korku duymak yerine. *" ve yavaş yavaş başka bir insana dönüştüğümü mutlulukla hissettim."* (Pamuk, 37) Kitabın, odak figür için hayatının değiştiğine dair bir kefil görevi görmesi ve belki de sadece hormonal olarak hissettiği "aşk" odak figürü önceden yapmaya cesaret edemeyeceği davranışları sergilemeye itmiştir. Bu sayede Osman figürünün karakteri değişime uğramıştır.

Canan'ı uzun otobüs yolculukları boyunca arayan odak figür pek çok kez trafik kazası geçirip ölüme yaklaşmıştır. Lakin bu trafik kazaları odak figürün cesaretini kırmaktansa, onu daha da heveslendirmiştir. Bu, kitap kaynaklı bir bakış açısının sonucudur. "*Demek ki aradığım buymuş, buymuş istediğim. Yüreğimin içinde nasıl da hissettim bulduğum şeyleri: Huzur, uyku, ölüm, zaman!*" (Pamuk, 41) Kitabı okumamış bir insana kıyasla, hayata olan bakış açısı inanılmaz bir değişime uğramıştır odak figürün. Otobüslerden inip, otobüslere binen odak figür en sonunda, nihayet Canan'ı bir trafik kazası mahallinde kaza yaptıkları diğer otobüsten inerken bulmuştur.

Bu noktada, Osman amacına ulaşmıştır. Canan'a kavuşmuştur fakat Canan için yol bitmiş sayılmaya henüz çok uzaktır. Mehmet'i bulmayı hedefleyen Canan hala yalnızdır ve Mehmet'i bulma konusunda azimlidir. Olayların başından beri bir yaprak misali, esen rüzgarlarla savrulan Osman, şimdi de Canan'ı takip edip, aşkıyla beraber aşkının aşkını bulmasına eşlik etmektedir. Kitabı okuyup eski hayatından kopmasına rağmen artık görülüyor ki Canan'ın etkisi Osman üzerinde daha büyüktür çünkü Osman kitaptaki yeni hayatı kovalamaktan vazgeçmeyi kabul etmektedir, eğer ki Canan'la beraber olabilecekse. "*terk ettiğim annemi, odamı, eşyalarımı, yatağımı, evimi düşlerken yakalardım kendimi ve bu düşlediğim şeylerle yanımda yeni hayatı düşleyen Canan'ı yan yana getirebilmenin hayalini kurardım.*" (Pamuk, 62)

Odak figür Canan'a kavuşmaya çalışırken, Canan da Mehmet'e kavuşmaya çalışmaktadır. Bu yolculuk sırasında Osman belli aralıklarla, fırsat buldukça fiziksel temasa geçmeye çalışmaktadır Canan ile. Takındığı bu daha agresif tavır Osman'ın sabırsızlığını ve yola devam etmeme isteğini göstermektedir. Bu şekilde çaresizce, vazgeçmelerinin mümkün olmadığı bir yolda devam ederken, yine bir kaza sonrasında, ölmekte olan bir kızın hikayesini öğrenip onun son arzusunu gerçekleştirmek üzere gitmeyi hedeflediği yere kızın ve erkek arkadaşının kılığına girip gitmişlerdir. Kız, okuduğu kitabı erkek arkadaşıyla paylaşmıştır ve erkek arkadaşı sadece

kitaptan büyülenmekle yetinmemiş, aynı zamanda kitaptaki hayatı elde etmek için yanıp tutuşmaya başlamıştır. Kız, erkek arkadaşını kitaptakilerin sadece kurgu olduğuna inandıramadığı için bu yolculukta onu yalnız bırakmıştır. Sonunda, erkek arkadaşı dönmüştür fakat artık kitabın kendisini aldattığına inanan ve kitaptan intikam almak isteyen biri olarak. Kitabın kötülüklerine, yazıya, batıya, büyük kumpasa karşı mücadele veren Dr. Narin isimli insana gidip onunla birlik olunması gerektiğini söylemektedir. Bu amaçla çıktıkları yolculuk sırasında kazada can veren kız ve erkek arkadaşının dileğini Canan ve Osman gerçekleştirip, onların kimliğine bürünüp Dr. Narin'e gitmişlerdir. Osman ve Canan, hedefi, Anadolu'nun kültürel ve geleneksel öğelerini koruyup, her kötülüğün kaynağı olarak gördüğü kitabı yok ederek Batı'nın büyük kumpasını alt etmek olan Dr. Narin'in "kırık kalpli bayiler" toplantısına katılmışlardır.

Dr. Narin'le bizzat tanışmalarından önce, diğer bayilerle geçirdikleri vakit sayesinde içinde buldukları durumun ne kadar güvencesiz ve karman çorman olduğunu anlamışlardır. Doğu- Batı, Din-Laiklik gibi kavramlar etrafında her kafadan bir ses çıkan bu ortamda, yol yorgunluğuna ek olarak yarının belirsizliğinin de eklenmesi Osman'ı tamamiyle vazgeçmeye itmiştir. " *"Daha nereye kadar gider bu?" " Yol mu?" dedi Canan neşeyle. ... " Oraya hiç varamayacağız, " dedim ben. " Sen benden de çok içmişsin, " dedi Canan.*" (Pamuk, 77) Yeni hayata dair sahip olduğu eski, umut ve enerji dolu bakış açısını yitirmiştir Osman. Uzun yolculuklar ve aşkına cevap alamayan platonik Osman'ın içini artık bıkkınlık, öfke, çaresizlik ve sabırsızlık kaplamıştır. Sonuç bekleyen, aceleci ve kırık bir insan portresi çizilmektedir.

" Yanına uzan sarıl ona, bu kadar beraberlikten sonra gövdeler birbirini ister! Dr. Narin de kim oluyor? Dayanamayıp, dönüp güzelim bacaklarına bakarken hatırlıyorum ki, kardeşler, kardeşler, kardeşler, dışarıda, gecenin sessizliğinde dolaplar çeviriyorlar ve beni bekliyorlar." (Pamuk, 79)

Olumsuz duygularını ve hüsrânını içine atmak mecburiyetinde olan Osman'ın ruhunun kirlenme süreci bu şekilde başlamıştır. Aynı şekilde küpüne zarar verecek sirke, bu duygular eşliğinde keskinleşmiştir.

Dr. Narin ile tanışacakları günün öncesinde Osman, milli değerleri savunma temalı bir bildiri okuduktan sonra tersten okuyup ve büyük harfleri birleştirerek tekrar okuyarak yeni bir tebliğ elde etmeye çalışmıştır. Bu tip gizli mesaj içeren yazılarla genellikle batı kökenli filmlerde karşılaşıldığı göz önüne alınırsa aslında bütün toplantının ne kadar nfile bir çaba olduğu ortaya çıkmaktadır. İnsanların zihnini çoktan işgal etmeyi başarmış batının karşısında gösterilen temelsiz çaba gibi odak figür Osman'ın yeni hayatı araması da benzer bir çaba içermektedir. Ulaşılamayan bir yeni hayat ve gözü başkasını arayan Canan'ın peşinde koşan Osman'ın yolculuğunun sonunda varabileceği hiçbir yer olmadığını habercisi olmaktadır bayiler toplantısı. Aynı şekilde odak figürün değişim sürecinin de sadece bir döngüden ibaret olduğunun önsemesi yapılmaktadır.

Dr. Narin'e yaptıkları ziyaret sonrasında odaya dönünce Canan, Osman'a duvarda çerçeveli bir fotoğrafın asılı olduğunu ve fotoğraftaki kişinin Mehmet, yani öğrendikleri üzere gerçek adıyla Nahit olduğunu söyler. Yani, Dr. Nadir Mehmet'in babasıdır. Sonraki gün Dr. Nadir'in isteğiyle artık bir nevi bir müze olan Mehmet'in odasını görmüşlerdir. Bir yanda duygusallaşıp ağlamak üzere olan Canan, diğer tarafta ise Mehmet'in de kendisiyle çocukluğunda, babasının arkadaşı olan emekli demiryolu müfettişi Rıfkı Hat'ın yazmış olduğu, Türk çocukların kahramanlığını anlatan aynı çizgi romanları okuduğunu görmesi üzerine empati kurmamak için çaba gösteren Osman vardır. Odayı görmelerinden sonra Dr. Narin Osman'a oğlunun kendisini bir kitap okuduktan sonra terk ettiğini, bu sebeple duyduğu acıyı, verdiği mücadeleyi ve ihtiraslarını anlatıp kendisine oğlunun, yani Mehmet'in yerine geçip Batı'ya karşı

olan bu hareketi devam ettirmesini teklif etmiştir. Mehmet'i anlattığı sırada Osman, önceleri empati ile karışık bir öfke duyarken, sonraları bu duygu yerini imrenmeye bırakmıştır. Zamanla içinde, belki de uzun süredir, taşıdığı bu imrenme duygusu bir düşüncenin oluşumunu tetikler. Mehmet olma düşüncesini. Hem Canan'ın sevdiği, hem Dr. Nadir'in saygı besleyeceği itibarlı bir insan olmak ve uzun zamandır aradığı aidiyet hissine kavuşma düşüncesi. "*Dr. Narin anlatırken, ben de Nahit gibi, bütün bu parlak niteliklerime rağmen, derin bir iç dünyası olan bir genç olduğumu hatırladım.*" (Pamuk, 97) Sevgi ve takdir duygusundan yoksun sürdürdüğü bu yolculukta odak figür hem fiziksel hem de duygusal olarak bitap düşmüştür. Bu sebeptendir ki, Dr. Nadir'in teklifi kendisine çölde bir vaha gibi gelmektedir. Osman'ın değişimine bakıldığında ise, eski haline göre artık daha bile bağımlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Ne yeni hayatın umuduna sahip, ne de güçlü iradeli bir figürdür Osman.

"Elimi kolumu nereye koyacağımı bilemedim, böyle bir gence yakışacağı gibi övgüler karşısında alçakgönüllülüğü elden bırakmamak için kibar kibar boynumu büküp konuyu değiştirmek istedim, konuyu değiştirmek istediğimin de görüleceğini düşünerek."
(Pamuk,120)

Başından geçen her şeye rağmen yine de Mehmet'in Dr. Narin'den ayrılmasına sebep olan ve Dr. Narin'in yok etmek üzere savaştığı kitabı kendisi de okumuş, inanmış ve hatta bir dereceye kadar takip ediyor olan Osman'ın Dr. Narin'in teklifini gerçekten göz önünde bulundurduğu gerçeği odak figürün aslında ne kadar idealist düşüncelerden uzak, fırsatçı ve hatta ben merkezli olduğunun göstergesidir. Yeni hayata dair umut ve aşk ile başladığı yolculuk süreci odak figürü şiddetli bir değişime uğratmıştır.

Mehmet'in ayrılması üzerine oğlunun ve kitabın tuzağına düştüğü şüphelenilen diğer gençlerin peşine Dr. Narin'in adam taktığını öğrenen Osman, araştırmacıların raporlarını okumak üzere izin almıştır ve bu raporlar ile birtakım gerçeklerle karşılaşmıştır. Yeni Hayat'ın yazarı Rıfkı Hat'tır. Canan'ın planı üzerine Osman kitapla karşılaşmıştır. Gerçek adı Nahit olan Mehmet kayıtlara göre bir otobüs kazasında ölü gözükmektedir. Mehmet, diğer adıyla Nahit'i vuran kişi Dr. Narin'in tayin ettiği bir araştırmacıdır. Bu gerçeklerin ansızın öğrenilmesi odak figür üzerinde hırpalayıcı bir etkiye sahip olmuştur.

" Gece yarısından çok sonraya kadar bu raporları yeniden yeniden dikkatle, sabır ve kıskançlıkla okudum ve onlardan çıkardığım sonuçların zehrini çalıştığım arşivdeki düzene uygun bir mantıkla içime sindirmeye çalıştım." (Pamuk, 122)

Dr. Narin'in, oğlunun hayatta olabileceğinden habersiz olması, yıllardır tanıdığı ve baba yarısı olarak gördüğü Rıfkı Hat'ın kitabın yazarı olması sebebiyle öldürülmüş olması ve "Yeni Hayat" kitabı ile karşılaşmasının Canan ve Mehmet'in planı üzerine gerçekleşmiş olması gibi sonuçlara varması üzerine Osman, öncelikle, kendisi ile Canan'ın içinde buldukları büyük tehlikeyi idrak etmiştir. Belki de bu yüzden Canan'ın yanına, biraz da kırgın bir şekilde, dönmeden önce Dr. Narin'e silahları görmenin mümkün olup olmayacağını sormuştur ve sonrasında Dr. Narin'in iki dolu şarjörle hediye ettiği Walther'ı kabul etmiştir. Tamamen savunma amaçlı almış olabileceği bu silah aynı zamanda Osman'a artık harekete geçme özgürlüğü tanımıştır. Süregelen yolculuk boyunca Osman her ne kadar incinmiş, reddedilmiş, yorulmuş ve tehlikeler atlatmış olsa bile sonuçlar hep içsel olarak kendini göstermiştir. Umutsuzluk, bıkkınlık ve acelecilik olarak odak figürde beliren bu duygular, silah sayesinde eyleme dönüşebilme yetisini kazanmıştır. Bardağı taşıran son damla ise Osman'ın Canan'ın yanına döndükten sonra bir kez daha reddedilmesidir. Önceden de yaşanmış ve pek de olağanüstü olmayan bu olayın olağanüstü sonuçlarının olacak

olması Osman'ın silah sayesinde kazandığı yeni güç ve beraberinde getirdiği özgürlük sayesinde.

" Büyük hayalleri paylaşmış, aylarca sabah akşam yoldaşlık etmiş, birlikte onca yol almış iki kişinin kapıların, pencerelerin dışındaki dünyayı unutarak birbirlerine sarılmalarına, ey melek, her şeyden çok gerçek olmalarına, o eşsiz gerçeklik zamanını bulmalarına ne engel olabilir? Bir üçüncünün hayaleti." (Pamuk, 128)

Odak figürün uzun zamandır fark etmiş olduğu fakat hakkında bir şey yapamadığı bir engel vardır Canan'a ulaşmasında: Mehmet. Şimdi ise, ironik bir şekilde Mehmet'in babasının verdiği silahla, kazandığı yeni güç ile bu sorunu çözebilecek duruma gelmiştir. Canan'ın hastalanmasını fırsat bilerek bu sorunu çözmek için harekete geçmiştir. *" Dr. Narin'in oğlu niyetine Kayserili gencin yattığı mezarlığa geri dönüp hiç mi hiç bakmadan kasabaya, garajlara doğru uzaklaştım." (Pamuk, 135)*

Ve bir kez daha otobüslere binmek üzere yollara düşmüştür odak figür. Aylarca Canan'la beraber bulmak için aradığı Mehmet'i şimdi tek başına öldürmek için aramaktadır. Olayın etik boyutu göz ardı edildiği takdirde odak figürün karakterinde güçlenme görülmektedir. *" Öldürmeyen acı güçlendirir." aforizmasını destekleyecek bir değişim geçirmiştir odak figür. Artık hızlı ve kesin kararlar verip bu kararları uygulayabilecek bir iradeye kavuşmuştur. Bu irade ise, lakin, körleşen bir vicdan sayesinde elde edinmiştir.*

Aynı Osman'ın bir bildiriye farklı şekillerde okuyup ayrı bir tebliğ elde etmeye çalışmasındaki gibi, Mehmet'i arayışı boyunca ve hatta Mehmet'i öldürme kararını alıp yola çıkmasında bile Batı'nın etkisi görülür.

" Ama içimdeki öfke, dur durak bilmiyordu. Acaba bir Walther taşımaya başlayan yirmi iki yaşındaki her gence böyle mi oluyordur? ... Kara gözlükleri takınca Selamet Tuhafiye'ye ben de kendinden emin o adamlardan biri olarak girebildim." (Pamuk, 140)

Hollywood filmlerinin sebep olduğu bir yanılsama içinde olan odak figür, filmlerdeki karakterlerin havalı olduğunu düşündüğünden dolayı davranışlarının bir kısmını o karakterlere benzeme eğilimi içinde gerçekleştirir. Aslında olmadığı biri gibi davranmasına ve karar almasına sebep olur filmler.

Hem kişisel irade gücü hem de batının beraberinde getirdiği anlayış sayesinde Mehmet'i öldürmeye karar verebilmiş olan odak figür, kendi içgüdüleri tarafından ise baltalanmaktadır. Araştırmacıların raporlarını okuduktan sonra kendi hayatını tehlike altında hisseden Osman aynı zamanda şu an kendi yaptığının da o araştırmacıların yaptığından farksız olduğunu içten içe bilmektedir. Bu gerçeklikten rahatsızlık duyan Osman, kendisinin de takip edilebiliyor olma olasılığına rağmen yine de Mehmet'i aramaya devam etmiştir. "*Adana otobüsüne tam binecekken beni görüp gerisin geri otobüsten inen uzun boylu gölge MİT'den Movado muydu? Evet, o olmalıydı, oydu ve benim bir an önce yolumu değiştirmem gerekirdi.*" (Pamuk, 145) Odak figürün değişim süreci boyunca ilk kez kendine yabancılaştığı görülmektedir. Reddediliş ve beraberinde getirdiği umutsuzluğun yanı sıra batının doğru olduğuna inandırdığı değerler etrafında şaşkına dönmüş olan odak figür, kendi benliğinden ve duygularından uzaklaşıp korku ile yaşamaya başlamıştır.

Ait olduğu yeri bulmak amacıyla yola çıkan Osman'ın kendine de yabancılaşması üzerine tek yapabileceği bu umutsuz yola çaresizce devam edip, dertlerini alıp acısını dindirecek bir reçete aramaktır. Kısa bir süre sonra ise reçetesini küçük bir Anadolu köyünde bulur: Mehmet'i,

yani yeni adı Osman olan Nahit'i. Hem amacı hem de gizli korkusu gerçek olmuştur odak figürün. Artık Canan'ın sevdiği adamı istediği zaman öldürebilecektir. Fakat kendisi de hayatının kalanını bir katil olarak geçirecektir. Suç işlediği taktirde vicdanının onu cezalandırıp acı çektireceğinin farkında olan odak figür kendi ile çatışmaktadır.

" Sonra bir an baktım, katiller ve katil adayları gibi dünyada yapayalnız buldum kendimi. ... Odaya girer girmez düğmeye bastım, siyah beyaz görüntüleri görünce, iyi karar vermişim, dedim kendime. Geceyi azılı bir katilin yalnızlığıyla değil, bu işi hiç önemsemeden ve sık sık yapan siyah beyaz dostlarımın neşeli civıltılarıyla geçirecektim."

(Pamuk, 157)

İstemediği bir şeyi yapmaya zorlanıyormuşçasına acı çekmektedir odak figür. Normalde öldürme kararından cayması mümkün iken televizyonun varlığı ona gerekli kararlılığı sağlamıştır, öldürmenin normal bir şey olduğu izlenimini yaratarak. Böylece, odak figürün izlediği yolun ve kendi değişiminin kontrolü olmayan etkenler tarafından hatırı sayılır derecede şekillenmekte olduğu anlaşılır.

Odak figürün asıl amacı, Mehmet'i öldürmenin ötesinde, bir cevap bulmaktır. Artık ruhunu huzura erdirecek ve hayatına denge getirecek bir yol, bir metot aramaktadır. Mehmet'ten de çaresizce bu cevapları duymayı ummaktadır. *" Pek çok şey sordum ona. Bana "evet", "hayır", "tabii" gibi öylesine kısacık cevaplar verdi ki sorularımın cevaplarını önceden kendimin de bildiğini her seferinde anladım."* (Pamuk, 161) Yeni hayat'ın imkansızlığını kabullenmiş, yorulduğunu, tükendiğini itiraf eden ve yenilgiyi kabul eden odak figür artık sadece huzurlu bir şekilde hayatını sürdürmeyi ummaktadır. Bu yüzden kendisi gibi uzun yolları aşmış ve Canan'ı kendine aşık etmeyi başaran adamın kendisinden bir şeyler sakladığını düşünmektedir. *" Ne güzel*

de gülümsüyordu, acımasızca. Onu öldürecektim. Ama hemen değil. Daha konuşmalıydık. Ruhumun kaybolup gitmiş odak noktasını bulabilmek için ağzından laf almalıydım." (Pamuk, 163) Mehmet'in verebileceği bir sır ise, tabii ki, yoktu. Erken yaşta evinden ayrılıp, Osman gibi, yeni hayata dair umutla yola çıkıp, uzun bir süreç sonucunda babasının araştırmacıları tarafından vurulup sevgilisinden ayrıldıktan sonra küçük bir Anadolu kasabasında karın tokluğuna yaşayan Mehmet'ten bir çözüm beklemesi Osman'ın vicdansızlığıdır. Bu şekilde davranmasının sebebi Mehmet'i, ve belki de Canan'ı, başına gelenlerden sorumlu tuttuğu için olabilir. Kitapla tanışmamış olsaydı huzurlu bir şekilde yaşamaya devam ediyor olabileceği düşüncesi odak figürü öfkeliendirmektedir. Üstüne Mehmet'i elediği taktirde Canan'a ulaşabileceği düşüncesi ve Batı'nın odak figürün zihnine işlediği değerler eşliğinde odak figür, Mehmet'i öldürür. " *"Bulursunuz benim gibi birilerini, ona bir kitap verir okutur, sonra hayatını kaydırırsınız" ... Onu vurduğuma iyice emin olmak için yakından göğsüne ve göremediğim yüzüne üç el ateş ettim."* (Pamuk, 172)

Dr. Narin'in evine, Canan'a, giden odak figür Canan'ı bulamaması üzerine evine döner. Uzun arayışlar sonucunda yine de Canan'ı bulamayan odak figür yavaş da olsa kitabın yarattığı dünyadan, yeni hayattan, Canan'dan ve katil olduğu gerçeğinden uzaklaşmaya başlamıştır. Yeni bir hayat vardır önünde, ki bu hayat eski hayatının aynısıdır aslında fakat ancak yeni hayata dair düşlerinin silikleşmesiyle kendini belli etmiştir. Annesinin vefatı üzerine tamamen yalnız kalan odak figür, evinin karşısında oturan bir kızla evlenmiştir. Bu kız, odak figür evinden ayrılıp yollara düştüğü vakit evinin karşısına taşınan kızıdır. Böylece odak figürün aslında dönüp dolaşip aynı yere geldiği anlaşılır. Yani, değişim ve arayış süreci odak figürü yine aynı konuma getirmiştir, fakat deneyimlerinden ötürü artık farklı biri olarak.

Artık değişim ve arayış sürecinin yerini adapte ve alışma sürecine bıraktığı dönemde

odak figürün bir insan öldürdüğü gerçeği ve hala hayatının aşkı olan Canan'ın beraberliğini arzuladığı gerçeği varlığını korumaktadır. Bu yüzden melankoli ve ızdırap dolu bir alışma süreci yaşamaktadır odak figür. Geçmişini arkasında bırakmaya çabalamaktadır.

" ... televizyonu açıp sesini kısar ve çok fazla saldırgan, çok fazla bayağı olmayan bir dizi görüntüde karar kılınca, dumanlı kafayla televizyona bakıp kafamın içindeki dumanların renklerini seçmeye çalışırdım." (Pamuk, 180)

Sonrasında, hayatını değiştiren kitap hakkında daha çok şey öğrenmek amacıyla Rıfki Hat'ın eşini ziyaret eden odak figür, kendisine ikram edilen karamelaların ambalajında gördüğü meleklerin, Rıfki Hat'ın kitabında da meleklerden bahsedildiği için bir tesadüf olamayacağına kendini inandırması üzerine karamela üreticisini ziyaret etmek üzere kendisini otobüslerde bulmuştur. *" ... hiç bir mantığı olmayan acımasız bir saçmalıklar zinciri değilse hayat, o zaman Rıfki Amca Yeni Hayat'ı yazarken rastlantısal görünümlü bütün o şakaların arkasına bir mantık yerleştirmiş olmalıydı." (Pamuk, 201)* Odak figürün son bir umut ziyaret ettiği üreticinin ambalaja melek koymasının tek sebebinin Marlene Dietrich'e duyduğu hayranlıktan kaynaklandığını anlatması üzerine odak figür sonunda acımasız gerçeği kabullenmiştir: Aşk, kitap, yeni hayat etrafında fir fir dönerek hayatı kaymış bir insandan ibarettir kendisi. Bu gerçeği kabullenmesi odak figüre önünde kendisini bekleyen hayata kucak açmasını sağlamıştır. Odak figür, hayatının kalanında, karısı ve kızıyla geçireceği güzel zamanların hayali ile evine geri dönerken otobüsün üzerine son hızla bir kamyonun yaklaştığını görür. Odak figür bütün değişim ve yaşantılarının sonunda, aslında hep sahip olduğu, huzur ve dengeyi bularak yeni hayatın değil, içinde yaşadığı hayatın, kendi hayatının değerini idrak etmiştir. *" Bunun hayatımın sonu olduğunu anladım. Oysa ben evime dönmek istiyor, yeni bir hayata geçmeyi, ölmeyi hiç mi hiç istemiyordum." (Pamuk, 221)*

III. SONUÇ

Değişim süreci kişinin kendi kararı ve iradesi ile gerçekleşmeyip dış faktörler tarafından şekillendiği zaman, birey kendisini değişmemiş ve mesafe katetmemiş bulur. Orhan Pamuk'un "Yeni Hayat" isimli yapıtında odak figür Osman, sıradışı özellikleri olmayan bir kişi olduğundan dolayı okuyucunun kolaylıkla bu değişim sürecini kendi hayatına yansıtmasını ve empati kurabilmesini sağlar.

Osman figürünün yolculuğu kasırga içindeki yaprak misalidir. Kendi amaçları doğrultusunda Osman'ın kitapla tanışmasını sağlayan Canan ve Mehmet, Dr. Narin yüzünden ayrılmak zorunda kalmıştır ki Dr. Narin'in ihtirasları da Batı'nın gücü altında ezilmiştir. Rastlantısal gözükken bu olaylar zincirinde Osman küçük bir halkadan ibarettir. Yolculuğunun kontrolüne sahip değildir, bu sebeple de kişisel olarak bir gelişim göstermez. Yapıt boyunca amaç ve hayalleri olsa da bu konuda özgür iradesi ile bir şey yapmayan odak figür sonunda sahip olduklarını dahi kaybetmiştir. Bu yazı çalışması sonucunda bireyin kendi irade ve kararı dahil olmadığı takdirde dış faktörlerin kişinin yaşamını kişinin istediği vaziyette şekillendirmeyeceğini, bu sebeple bireyin kendi hayatında belirleyici kararlar alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. KAYNAKÇA

Pamuk, Orhan. Yeni Hayat. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2013